

ZAWIADOMIENIE KOMISJI**Wytyczne dotyczące żywych zwierząt wyhodowanych w niewoli na podstawie unijnych rozporządzeń w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory**

(2022/C 306/02)

Spis treści

	<i>Strona</i>
1. Wprowadzenie	3
2. Status dokumentu	4
3. Weryfikacja legalnego pozyskania – uwagi ogólne	4
3.1. Legalne pochodzenie okazów wyhodowanych w niewoli	4
3.2. Tworzenie stada hodowlanego	5
3.3. Kody źródłowe	6
3.3.1. Dodawanie okazów pozyskanych w naturze	6
3.3.2. Wydawanie drugiego pokolenia potomstwa	7
3.4. Kody celu	8
3.5. Kwestie związane z nomenklaturą	9
4. Wprowadzenie do UE	9
4.1. Rola organu administracyjnego w ocenie zezwoleń na przywóz okazów wyhodowanych w niewoli ..	10
4.2. Rola organu naukowego w ocenie zezwoleń na przywóz okazów wyhodowanych w niewoli	10
5. Handel wewnątrzunijny	11
5.1. Rola organu administracyjnego i naukowego w ocenie wniosków dotyczących handlu wewnątrzunijnym wyhodowanymi w niewoli okazami gatunków wymienionych w załączniku A	11
5.2. Rola organu administracyjnego i naukowego w handlu wewnątrzunijnym wyhodowanymi w niewoli okazami gatunków wymienionych w załączniku B	13
6. Wywóz i powrotny wywóz z UE	13
6.1. Powrotny wywóz okazów wyhodowanych w niewoli	13
6.2. Wywóz okazów wyhodowanych w niewoli	13
6.2.1. Rola organu administracyjnego w ocenie zezwoleń na wywóz okazów wyhodowanych w niewoli	13
6.2.2. Rola organu naukowego w ocenie zezwoleń na wywóz okazów wyhodowanych w niewoli	14
7. Skonfiskowane zwierzęta	15
Załącznik 1 Aspekty, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie ryzyka związanego z handlem okazami wyhodowanymi w niewoli	17
Załącznik 2 Informacje wymagane od kraju wywozu	18
Załącznik 3 Schemat blokowy do oceny kodów źródłowych	19

1. Wprowadzenie

Niniejsze wytyczne mają pomóc państwom członkowskim UE i zainteresowanym stronom we wdrażaniu unijnych rozporządzeń w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory⁽¹⁾ w odniesieniu do żywych okazów zwierząt urodzonych i wyhodowanych w niewoli w przypadkach, gdy są one wprowadzane do UE, (powrotnie) wywożone z UE lub są przedmiotem handlu wewnątrzunijnego

Celem wytycznych jest w szczególności pomoc państwom członkowskim UE w ocenie, czy wyhodowane w niewoli okazy⁽²⁾ gatunków wymienionych w załącznikach do rozporządzenia podstawowego spełniają warunki wydania dokumentów wymaganych do przywozu, (powrotnie) wywozu lub handlu wewnętrznego.

Konwencja o międzynarodowym handlu dzikimi zwierzętami i roślinami gatunków zagrożonych wyginięciem (CITES) zawiera wykaz gatunków zagrożonych. Na przestrzeni lat zmniejszył się udział zgłoszonego handlu okazami tych gatunków pozyskanymi w naturze, natomiast wzrósł udział gatunków wyhodowanych w ramach różnych rodzajów systemów produkcji, w tym hodowli w niewoli⁽³⁾.

Okazy niepozyskane w naturze często uznaje się za niemające bezpośredniego negatywnego wpływu na dzikie populacje, a nawet za przynoszące korzyści w zakresie ochrony – poprzez zmniejszenie popytu na dzikie okazy, dostarczanie informacji o historii życia, które można wykorzystywać do celów ochrony, przyczynianie się do opracowania technik, które mogą być używane w hodowli, przynosząc korzyści w zakresie ochrony, lub poprzez ustanowienie w niewoli „populacji gwarantującej przetrwanie gatunku”, tj. okazów danego gatunku schwytanych w niewolę na wypadek jego wyginięcia w środowisku naturalnym. Zasady regulujące handel tymi okazami są zatem bardziej liberalne niż te, które mają zastosowanie do okazów pozyskanych w naturze.

Odstępstwa te były jednak również nadużywane, a okazami pozyskanymi w naturze handlowano, niezgodnie z prawdą twierdząc, że wyhodowano je w niewoli. Hodowla w niewoli może mieć znaczący negatywny wpływ na ochronę populacji naturalnych, w przypadku gdy założycielskie stada hodowlane zostały pozyskane lub są uzupełniane w sposób nieproporcjonalnie.

W niektórych przypadkach w hodowli w niewoli wykorzystywano okazy pozyskane nielegalnie. Zdarzały się również przypadki, w których twierdzenia o pochodzeniu okazów z hodowli nie były prawdziwe, a okazy pozyskane w naturze były przedstawiane jako wyhodowane w niewoli. W związku z tym należy wziąć pod uwagę potencjalny wpływ rzekomej hodowli w niewoli na dzikie populacje. Potrzebne jest również jednolite podejście we wszystkich państwach członkowskich UE, które pomoże zapewnić, aby nie dochodziło do handlu w przypadku uzasadnionej wątpliwości co do prawdziwości twierdzeń o hodowli w niewoli, oraz przyczyni się do chronienia faktycznych hodowli w niewoli przed nieuczciwą konkurencją.

Potrzebne są wytyczne, aby zapewnić spójne podejście państw członkowskich UE do wdrażania przepisów i stosowanie przez nie równoważnych norm w odniesieniu do żywych zwierząt wyhodowanych w niewoli. Spójność w poszczególnych państwach członkowskich UE można osiągnąć poprzez opracowanie wytycznych dotyczących interpretacji odpowiednich artykułów rozporządzenia podstawowego **w odniesieniu do zwierząt wyhodowanych w niewoli**, a także interpretacji odpowiednich artykułów rozporządzenia wykonawczego.

Zachęca się państwa członkowskie UE do stosowania przedstawionych poniżej wytycznych w poszczególnych przypadkach i w sposób proporcjonalny do każdej sytuacji.

(¹) Rozporządzenie Rady (WE) nr 338/97 z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz.U. L 61 z 3.3.1997, s. 1) („rozporządzenie podstawowe”) oraz powiązane rozporządzenia Komisji, w szczególności: rozporządzenie Komisji (WE) nr 865/2006 z dnia 4 maja 2006 r. ustanawiające przepisy wykonawcze do rozporządzenia Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi (Dz.U. L 166 z 19.6.2006, s. 1) („rozporządzenie wykonawcze”) oraz rozporządzenie wykonawcze Komisji (UE) nr 792/2012 z dnia 23 sierpnia 2012 r. ustanawiające reguły dotyczące wzorów zezwoleń, świadectw i innych dokumentów przewidzianych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 338/97 w sprawie ochrony gatunków dzikiej fauny i flory w drodze regulacji handlu nimi oraz zmieniające rozporządzenie Komisji (WE) nr 865/2006 (Dz.U. L 242 z 7.9.2012, s. 13) („rozporządzenie w sprawie zezwoleń”).

(²) „Okazy wyhodowane w niewoli” w niniejszym dokumencie to okazy, które spełniają kryteria określone w art. 54 rozporządzenia wykonawczego.

(³) Harfoot, M. i in., 2018. Unveiling the patterns and trends in 40years of global trade in CITES-listed wildlife. [Wzorce i tendencje na przestrzeni 40 lat światowego handlu dziką fauną i florą objętą CITES]. *Biological Conservation*, 223, 47–57.

2. Status dokumentu

Niniejsze wytyczne zostały przygotowane przez Komisję Europejską, a ich projekt został zatwierdzony przez Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą ustanowiony na mocy art. 18 rozporządzenia podstawowego, a zatem przez właściwe organy w państwach członkowskich UE.

Niniejsze wytyczne mają pomóc organom krajowym w stosowaniu unijnych rozporządzeń w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory.

Wytyczne te nie są prawnie wiążące; ich jedynym celem jest przedstawienie informacji na temat niektórych aspektów rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego oraz środków uznawanych za najlepsze praktyki.

Wytyczne te nie zastępują, nie uzupełniają ani nie zmieniają żadnych przepisów UE mających zastosowanie w tej kwestii, które nadal stanowią obowiązującą podstawę prawną.

Niniejszych wytycznych **nie należy też rozpatrywać oddzielnie;** muszą być one stosowane w połączeniu z przepisami, a nie jako „osobne” odniesienie. Wykładni prawa Unii może dokonywać wyłącznie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Komisja publikuje niniejsze wytyczne w internecie, a państwa członkowskie UE również mogą je opublikować. Komisja i Komitet ds. Handlu Dziką Fauną i Florą dokonają przeglądu tych wytycznych w stosownym terminie.

Niektóre państwa członkowskie UE i inne państwa niebędące członkami UE mogą stosować bardziej rygorystyczne kontrole krajowe w odniesieniu do handlu żywymi okazami wyhodowanymi w niewoli. Przed przewozem takich okazów wnioskodawcy ubiegający się o dokumenty CITES powinni zatem zapoznać się również z przepisami obowiązującymi w kraju przeznaczenia lub pochodzenia.

3. Weryfikacja legalnego pozyskania – uwagi ogólne

W niniejszej sekcji przedstawiono przede wszystkim wytyczne dotyczące aspektów, które należy uwzględnić przy ocenie twierdzenia o hodowli w niewoli dotyczącego konkretnego okazu (sekcja 3.1), a także stada założycielskiego (sekcja 3.2), natomiast kolejne sekcje dotyczą kodów źródłowych (sekcja 3.3) i kodów celu (sekcja 3.4) oraz ich związku z hodowlą w niewoli, ostatnia sekcja (3.5) zawiera zaś wytyczne dotyczące sposobu postępowania ze zmianami w nomenklaturze.

3.1. Legalne pochodzenie okazów wyhodowanych w niewoli

Przy ocenie, czy wyhodowany w niewoli okaz gatunku wymienionego w załączniku A lub B został pozyskany legalnie, należy wziąć pod uwagę następujące kwestie ogólne:

- **Ocena ryzyka** – organy administracyjne powinny zwrócić szczególną uwagę na przypadki, w których można stwierdzić zwiększone ryzyko zgodnie z *załącznikiem 1* do niniejszego dokumentu. Czynniki wymienione w załączniku mają charakter orientacyjny i powinny być dostosowane do oceny każdego przypadku.
- **Łańcuch kontroli pochodzenia** – wszystkie transakcje dotyczące stad rodzicielskich okazów wyhodowanego w niewoli, samego okazu wyhodowanego w niewoli oraz późniejszej własności tego okazu powinny być w miarę możliwości chronologicznie udokumentowane.
- **Należyta staranność** – zachęca się organy administracyjne do konsultowania się z odpowiednimi organami rządowymi i międzyrządowymi w celu sprawdzenia, czy okazy zostały pozyskane legalnie w odniesieniu do obowiązków wynikających z CITES i spełnienia wymogów należytej staranności. Grupy te obejmują m.in. organy administracyjne innych stron CITES, Komitet ds. Zwierząt CITES, Sekretariat CITES oraz grupy specjalistów Komisji Gatunków Zagrożonych Międzynarodowej Unii Ochrony Przyrody (IUCN).

Szczególną uwagę należy zwrócić na przypadki dotyczące gatunków wysoce zagrożonych (*), w których – jeżeli nie przedstawiono wystarczającego dowodu z dokumentu – należy skontaktować się z państwem zasięgu danego gatunku w celu sprawdzenia, czy gatunek był kiedykolwiek legalnie wywożony. Jeżeli kontakt z organami państwa zasięgu nie da rezultatu, organy administracyjne mogą również zdecydować się na kontakt bezpośrednio z wnioskodawcą.

(*) Odnosi się to do stanu ochrony gatunku w czerwonej księdze IUCN, a nie do załączników do CITES, w których wymieniony jest dany gatunek.

- **Ciężar dowodu** – w przypadku handlu wewnątrzunijnego i (powrotnego) wywozu organy administracyjne powinny wymagać od wnioskodawcy przedstawienia dowodu z dokumentu potwierdzającego legalne pozyskanie. W wielu przypadkach dowód legalnego pozyskania będzie miał postać świadectwa UE (załącznik A) lub dokumentu zgodnego z wytycznymi dotyczącymi dowodu legalnego pozyskania w przypadku żywych zwierząt gatunków wymienionych w załączniku B ⁽⁵⁾. W przypadku braku tych dokumentów można rozważyć inne rodzaje dokumentów lub dowodów:

W przypadku gdy dowód z dokumentu potwierdzający legalne pozyskanie nie znajduje się już w posiadaniu podmiotów, a organy administracyjne również nie mogą go zdobyć, legalne pozyskanie można ustalić na podstawie innych czynników. Dotyczy to wieloletnich hodowli, które powstały przed objęciem danego gatunku CITES lub zostały utworzone kilkadziesiąt lat temu (w zależności od cyklu reprodukcyjnego danego gatunku).

W takich przypadkach organ administracyjny może rozważyć potwierdzenie legalnego pozyskania okazu, jeżeli można udowodnić, że:

- przed utworzeniem stada hodowlanego na potrzeby hodowli doszło do szeregu przypadków legalnego przywozu do UE (tj. gatunek był w legalnym handlu), oraz
- hodowla gatunku jest ogólnie możliwa przy liczbie uzyskiwanych okazów odpowiadającej twierdzeniu podmiotu, a także była już możliwa w momencie utworzenia hodowli, oraz
- hodowca z powodzeniem hoduje okazy od momentu utworzenia stada hodowlanego lub jest w stanie wykazać, że w swoim przedsiębiorstwie wyhodował co najmniej dwa (2) pokolenia.

Okaz gatunku wymienionego w załączniku A lub B może być legalnie wprowadzony do UE na podstawie zezwolenia na przywóz wydanego przez państwo członkowskie przeznaczenia. Okaz ten lub potomstwo takich okazów mogą następnie zostać przemieszczone do innego państwa członkowskiego.

W przypadku okazów gatunków wymienionych w **załączniku A** taki handel wewnętrzny musi być objęty świadectwem do celów handlu wewnątrzunijnego.

W przypadku okazów gatunków wymienionych w **załączniku B** zezwolenie na przywóz pozostanie ważnym elementem łańcucha kontroli pochodzenia obok innych rodzajów dokumentów, takich jak faktura lub dowód legalnego pozyskania. Jeżeli taki okaz lub jego potomstwo znajdują się w innym państwie członkowskim, a to państwo członkowskie uzyska informacje, które budzą poważne wątpliwości co do legalnego pochodzenia, państwa członkowskie uczestniczące w transakcji powinny skonsultować się ze sobą ⁽⁶⁾.

Jeżeli istnieją wiarygodne dowody, że dokument wydano na podstawie błędnego założenia, że warunki jego wydania zostały spełnione, zdecydowanie zachęca się organ administracyjny państwa członkowskiego wydającego dokument do uznania tego dokumentu za formalnie nieważny.

Jeżeli zainteresowane państwa członkowskie nie osiągną porozumienia i nadal istnieją wątpliwości co do ważności dokumentu wydanego przez inne państwo członkowskie, państwo członkowskie mające rozpatrzyć wniosek oparty na zakwestionowanym dokumencie może postanowić, że nie wyda nowego dokumentu (świadectwa do celów handlu wewnątrzunijnego lub świadectwa powrotnego wywozu).

Może również podjąć decyzję o wydaniu świadectwa UE, które ogranicza handel i zezwala jedynie na handel wewnątrzunijny. Na odpowiednie świadectwo UE można nałożyć konkretne ograniczenia, aby jasno zaznaczyć, że nie zezwala ono na (powrotny) wywóz okazu. Zachęca się wszystkie państwa członkowskie do przestrzegania warunków określonych w świadectwie UE lub zezwoleniu na przywóz wydanym przez inne państwo członkowskie oraz do skopiowania tych ograniczeń do każdego nowego dokumentu wydanego na podstawie tego świadectwa lub zezwolenia.

3.2. Tworzenie stada hodowlanego

Zgodnie z art. 54 rozporządzenia wykonawczego okaz można uznać za „hodowany w niewoli”, jeżeli stado hodowlane zostało utworzone zgodnie z przepisami prawa stosowanymi wobec tego stada w momencie jego nabycia i jest utrzymywane w sposób niewywierający negatywnego wpływu na przetrwanie danych gatunków żyjących w środowisku naturalnym.

W przypadku niedawno utworzonego stada hodowlanego można to wykazać za pomocą dowodu z dokumentu w postaci zezwoleń na przywóz, świadectw do celów handlu wewnątrzunijnego lub dokumentacji zgodnej z wytycznymi dotyczącymi dowodu legalnego pozyskania w przypadku żywych zwierząt gatunków wymienionych w załączniku B (zob. przypis 5 powyżej).

⁽⁵⁾ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0321\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019XC0321(01))

⁽⁶⁾ Art. 11 ust. 2 lit. a) rozporządzenia podstawowego.

Jeżeli stado hodowlane zostało utworzone przed umieszczeniem danego gatunku w wykazach znajdujących się w CITES lub w unijnych rozporządzeniach w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory oraz przedstawiono na to wiarygodne dowody, można zezwolić na hodowlę do celów handlowych (zarówno na potrzeby wywozu, jak i handlu wewnątrzunijnego).

Jeżeli stado hodowlane pochodzi z przywozu, należy skupić się na dowodzie, że okazy przywieziono legalnie zgodnie z CITES i przepisami UE, z uwzględnieniem wszelkich bardziej rygorystycznych środków krajowych zastosowanych przez państwa członkowskie.

Liczba pokoleń z powodzeniem hodowanych w niewoli w UE może stanowić część dowodu legalnej hodowli. Jeżeli jednak stada założycielskie są duże, może to wskazywać na potencjalny negatywny wpływ nielegalnego odłowu na ochronę gatunku.

3.3. Kody źródłowe

Załącznik 3 zawiera schemat blokowy, w którym pokrótce przedstawiono, jak należy stosować różne kody źródłowe w odniesieniu do zwierząt utrzymywanych w niewoli w pewnym momencie, opierając się na przepisach unijnych rozporządzeń w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory oraz z uwzględnieniem rezolucji i definicji Konferencji Stron CITES przy interpretacji tych rozporządzeń. Może to być pomocne organom w sprawdzeniu, czy w danym wniosku posłużono się odpowiednim kodem, a w szczególności czy prawidłowo stosowany jest kod źródłowy C.

Rozpatrując wnioski dotyczące okazów urodzonych w niewoli, organ administracyjny, w konsultacji z organem naukowym, ocenia, czy kody źródłowe zostały prawidłowo zastosowane zgodnie z art. 54 ust. 3 i 4 rozporządzenia wykonawczego.

Aby zaakceptować kod źródłowy C oznaczający okazy wyhodowane w niewoli, należy w szczególności rozważyć, czy stado hodowlane jest:

- a) utrzymywane bez regularnego wprowadzania okazów żyjących w środowisku naturalnym, oraz
- b) zarządzane w sposób, który gwarantuje wydanie drugiego pokolenia potomstwa.

Ocenę tę należy przeprowadzać indywidualnie dla każdego przypadku, w zależności od gatunku i zainteresowanego hodowcy. Na przykład kod źródłowy C można łatwiej przypisać gatunkowi, o którym już wiadomo, że był hodowany w niewoli przez wiele pokoleń w UE, niż gatunkowi, w przypadku którego drugie pokolenie potomstwa nie zostało jeszcze wydane lub bardzo rzadko do tego dochodzi. W takim przypadku jest bardziej prawdopodobne, że zastosowanie będzie miał kod źródłowy F.

W poniższych dwóch podsekcjach przedstawiono bardziej szczegółowe informacje na temat obu wyżej wspomnianych warunków.

3.3.1. Dodawanie okazów pozyskanych w naturze

W przypadku gdy w miejscach hodowli okazy hodowane są w kontrolowanych warunkach, organy państw członkowskich muszą wziąć pod uwagę, czy stado hodowlane uzupełniano osobnikami pozyskanymi w naturze.

Jeżeli okazy pozyskane w naturze są dodawane bardzo sporadycznie, jak również zgodnie z wymogami art. 54 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, do potomstwa z tego miejsca hodowli może być stosowany kod źródłowy C (o ile spełnione są wszystkie pozostałe wymogi określone w art. 54).

To, czy konieczne jest dodanie do stada hodowlanego okazów pozyskanych w naturze, można ustalić naukowo dzięki profilowaniu genetycznemu. Częstotliwość uzupełniania, którą można jeszcze uznać za „sporadyczną”, może zależeć od długości pokolenia u danego gatunku, a w każdym razie jest ona specyficzna dla danego gatunku. Na przestrzeni czasu – ponownie w zależności od długości pokolenia – nowo dodane dzikie okazy nie powinny stanowić dużej części stada hodowlanego, ponieważ utrzymywanie stada hodowlanego pozyskanego w naturze nie byłoby zrównoważone.

Przy przywozie dzikich okazów gatunków wymienionych w załączniku A do celów hodowlanych należy uwzględnić następujące czynniki:

- czy projekt hodowli w niewoli jest potrzebny do celów ochrony, biorąc pod uwagę podobne działania w innych częściach świata oraz działania na rzecz ochrony *in situ* lub ich brak;

- istnienie okazów wyhodowanych w niewoli w innych częściach świata, które mogłyby być wykorzystywane zamiast okazów pozyskanych w naturze;
- opinie organów naukowych krajów wywozu;
- opinie posiadacza właściwej międzynarodowej, krajowej lub regionalnej księgi stadnej lub koordynatora programu ochrony *ex situ* realizowanego przez Europejskie Stowarzyszenie Ogrodów Zoologicznych i Akwariów (EAZA) ⁽⁷⁾, jeżeli takie elementy istnieją;
- opinie odpowiedniej grupy specjalistów Komisji Gatunków Zagrożonych IUCN lub innych ekspertów, jeżeli takie istnieją;
- przedstawienie – jeszcze przed przywozem – uzasadnienia hodowli pod względem określonych celów, planowania i badań;
- rezultat projektu hodowlanego pod względem współpracy z innymi podmiotami działającymi w tym obszarze oraz opublikowanego materiału na temat hodowli, chowu i biologii;
- wyniki wnioskodawcy w zakresie hodowli w niewoli w ujęciu ogólnym oraz w szczególności w odniesieniu do danego gatunku, a także długoterminowa efektywność projektu;
- oficjalne/instytucjonalne wsparcie projektu;
- w miarę możliwości dowody w postaci fotografii miejsca hodowli, służące potwierdzeniu istotnych informacji przekazanych na piśmie; oraz
- korzyści dla populacji *in situ* wynikające z pozyskania okazów w naturze w państwie zasięgu.

Czynników tych nie przedstawiono w żadnej szczególnej kolejności, a stopień, w jakim którykolwiek z nich będzie trzeba wziąć pod uwagę, będzie różny w poszczególnych przypadkach.

3.3.2. Wydawanie drugiego pokolenia potomstwa

Aby ocenić, czy hodowla jest „zarządzana” w sposób, który gwarantuje wydanie, w kontrolowanym środowisku, potomstwa drugiego pokolenia” (art. 54 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego), wymagana jest znaczna ilość informacji na temat metod hodowli oraz poszczególnych gatunków.

Pod pewnymi warunkami okazy pierwszego pokolenia mogą również mogą przedmiotem handlu z kodem źródłowym C, o ile hodowla jest zarządzana w sposób, który gwarantuje wydanie drugiego pokolenia potomstwa. Każdy taki przypadek należy oceniać indywidualnie, biorąc pod uwagę szereg czynników, takich jak:

- warunki przetrzymywania;
- wymogi żywieniowe;
- odpowiednie warunki hodowli;
- złożoność cyklu rozrodczego;
- liczbę osobników w stadzie hodowlanym;
- dostęp do niespokrewnionych okazów pierwszego pokolenia;
- zarządzanie genetyczne (prowadzenie na bieżąco księgi stadnej, również z uwzględnieniem podgatunków);
- wcześniejszy dowiedziony sukces hodowlany indywidualnego hodowcy lub społeczności hodowców ogółem;
- realność wydawania w ujęciu rocznym rzekomej liczby zgłoszonych osobników;
- proporcję płci;
- wiek dojrzałości płciowej i przeżywalność;
- rzadkość występowania gatunku w niewoli.

(7) Zob. <https://www.eaza.net/assets/Uploads/CCC/August-2020.pdf>

Ocena pod kątem art. 54 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego musi zatem obejmować szczegółowe informacje na temat sposobu zarządzania obecną grupą hodowlaną oraz możliwości wyhodowania drugiego pokolenia (F2) i kolejnych pokoleń danego gatunku.

Możliwe jest, że hodowca nie wykazał wcześniej, iż wyhodował drugie pokolenie danego gatunku, ale zapewnił wszystkie warunki, które pozwolą mu to osiągnąć.

W przypadku gatunków bardzo rzadkich lub gatunków trudnych w hodowli można to wykazać na przykład poprzez członkostwo hodowcy w skoordynowanym programie hodowlanym takim jak program *ex situ* EAZA (EEP – wcześniej znany jako Europejski Program Ochrony Zwierząt), w ramach którego z powodzeniem wyhodowano już okaz w niewoli.

Należy wziąć pod uwagę powodzenie całego programu hodowlanego, a także to, w jakim stopniu indywidualny hodowca stworzył podobne warunki hodowli, uwzględniając wiedzę i pomoc innych hodowców.

Ocena dotycząca indywidualnego gatunku lub hodowcy może również zmieniać się w czasie w zależności od praktyk zarządzania stadem hodowlanym.

3.4. **Kody celu**

Cele, dla których można zezwolić na wprowadzanie okazów, zależą od pochodzenia okazów (hodowane w niewoli czy pozyskane w naturze) oraz od statusu ochrony gatunku (gatunek wymieniony w załączniku A czy w załączniku B).

Kody celu podaje się we wszystkich zezwoleniach na przywóz, wskazując zamierzony powód przywozu. W przypadku gdy stado hodowlane składa się z okazów gatunku wymienionego w załączniku A lub z okazów gatunku wymienionego w załączniku B i należącego do gatunków rzadko lub bardzo rzadko hodowanych w niewoli bądź objętych zerowym kontyngentem w odniesieniu do obrotu do celów handlowych dzikimi okazami, które przywieziono z powodów innych niż cele handlowe, należy zachować większą ostrożność przy rozważaniu, czy zezwolić na wprowadzenie potomstwa tych okazów do obrotu do celów handlowych.

Na podstawie odpowiedniego kodu celu stosuje się ograniczenia co do tego, co można zrobić z danym okazem i jego potomstwem. Niniejsza sekcja zawiera wytyczne dotyczące interpretacji poszczególnych kodów celu stosowanych w odniesieniu do okazów, które zostały przywiezione i są obecnie częścią stada hodowlanego:

— **Kod celu S** (cele naukowe) **lub M** (cele medyczne, w tym badania biomedyczne):

okazy są przeznaczone na rzecz postępu naukowego lub do istotnych celów biomedycznych, w przypadku gdy dany gatunek jest jedynym odpowiednim do realizacji tych celów.

— **Kod celu B** (hodowla w niewoli):

okazy są przeznaczone do niehandlowych programów hodowlanych, których realizacja przyniesie korzyści w zakresie ochrony danego gatunku. Kodu celu B nie należy akceptować w przypadku okazów, których potomstwo jest przeznaczone do obrotu do celów handlowych – kod ten powinien być zastrzeżony dla hodowli służącej ochronie.

Niehandlowy charakter transakcji można zweryfikować na podstawie następujących informacji, przy czym należy pamiętać, że poszczególne projekty różnią się od siebie i konieczna jest pewna elastyczność:

- jasno określonych korzyści w zakresie ochrony dzikiej populacji danego gatunku (np. wsparcie dzikiej populacji; reintrodukcja do środowiska naturalnego itp.);
- jasnego planu i jasnych ram czasowych projektu (np. kto przeprowadza reintrodukcję okazu, kiedy; jeżeli nie planuje się natychmiastowej reintrodukcji, co się będzie działo (gdyby projekt okazał się skuteczniejszy niż oczekiwano) z nadmiarem okazów itp.);
- obecności księgi stadnej i zarządzania nią w celu utrzymania zmienności genetycznej;
- wsparcia weterynaryjnego projektu w celu zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób na dzikie populacje;
- wsparcie projektu w kraju pochodzenia lub reintrodukcji;

- braku wykorzystywania okazu i jego potomstwa do celów handlowych.
- **Kod celu Z** (ogrody zoologiczne):
okazy są przeznaczone do ogrodów zoologicznych i mogą być przemieszczane wyłącznie między ogrodami zoologicznymi.
- **Kod celu E** (cele edukacyjne):
okazy przeznaczone do celów edukacyjnych służących ochronie gatunku. Tę korzyść w zakresie ochrony należy udokumentować koncepcją edukacyjną.
- **Kod celu P** (cele osobiste):
okazy są przeznaczone do użytku osobistego, na przykład jako prywatne zwierzęta domowe.

Jeżeli transakcja nie wchodzi wyraźnie w zakres jednego z wyżej wymienionych kodów celów niehandlowych, należy zastosować **kod celu T**, a dany okaz musi spełniać wszystkie kryteria dopuszczenia do obrotu do celów handlowych.

Po niezbędnych konsultacjach organ administracyjny może również ograniczyć wykorzystywanie okazu i jego potomstwa do celów handlowych wyłącznie do rynku wewnętrznym UE. Można to zapewnić za pomocą warunków określonych w zezwoleniu na przywóz, a następnie w świadectwie UE.

W przypadku gdy okaz nie może być już wykorzystywany do celu, w jakim został przywieziony, oraz jeżeli złożono wniosek o wykorzystanie go do celów handlowych, organ administracyjny, w konsultacji z organem naukowym, powinien ocenić, czy mogło dojść do przywozu okazu do celów handlowych.

Na przykład zwierzę przywiezione na potrzeby projektu badawczego lub programu hodowlanego może być wykorzystywane w istniejącym stadzie hodowlanym lub wprowadzone do obrotu do celów handlowych, o ile oczywiste jest, że cel pierwotnego przywozu był prawdziwy, a nie został wykorzystany jako przykrywką do przywozu zwierząt do celów handlowych. Ocena ta może wymagać konsultacji z krajem wywozu.

Jeżeli jest oczywiste, że nie zezwolono na przywóz okazu do celów handlowych, zasadniczo handel tym okazem lub hodowla tego okazu w celu sprzedaży potomstwa nie powinny być dozwolone. Wykorzystywanie do celów handlowych jakichkolwiek produktów pochodnych tych okazów również nie powinno być dozwolone.

3.5. **Kwestie związane z nomenklaturą**

Należy zwrócić szczególną uwagę na gatunki niedawno odkryte, gatunki, w przypadku których niedawno wprowadzono zmiany taksonomiczne, a także gatunki, w przypadku których przyjęte odesłania do nomenklatury CITES nie są zgodne z nowszą ogólnie przyjętą literaturą naukową.

Może to znacznie komplikować łańcuch kontroli pochodzenia; w takich przypadkach przy weryfikacji legalnego pochodzenia zaleca się konsultacje między organem administracyjnym a organem naukowym.

4. **Wprowadzenie do UE**

Okaz gatunku zwierzęcia można uznać za wyhodowany w niewoli tylko wtedy, gdy właściwy organ administracyjny, w konsultacji z organem naukowym w danym państwie członkowskim, jest przekonany, że kryteria zawarte w art. 54 rozporządzenia wykonawczego są spełnione. Warunki przywozu, o których mowa w art. 4 rozporządzenia podstawowego, mają również zastosowanie do okazów wyhodowanych w niewoli, o których mowa w art. 7 ust. 1 tego rozporządzenia. W związku z tym organy naukowe powinny uczestniczyć w ocenie wniosków o zezwolenie na przywóz okazów wyhodowanych w niewoli. W szczególności muszą one zapewnić, aby wszelkie pozyskane w naturze okazy wykorzystywane do hodowli w niewoli (stado rodzicielskie oraz wszelkie okazy dodane w drodze wyjątku do stada hodowlanego) spełniały wymogi art. 4 ust. 2 lit. a) i art. 4 ust. 1 lit. e) w powiązaniu z art. 4 ust. 2 lit. c).

Oznacza to przede wszystkim, że organ administracyjny, po konsultacji z organem naukowym, stwierdza, że wprowadzenie do UE nie ma negatywnego wpływu na stan ochrony gatunku, że okaz pozyskano legalnie oraz że nie istnieją inne czynniki przemawiające przeciwko wydaniu zezwolenia na przywóz.

Organy naukowe muszą również upewnić się, że metoda produkcji stosowana w przypadku przywożonych okazów nie ma negatywnego wpływu na stan ochrony gatunku ani na zasięg terytorium zajmowanego przez daną dziką populację gatunku.

Nierealistyczne ⁽⁸⁾ twierdzenia o hodowli w niewoli mogą prowadzić do odmowy wydania zezwolenia na przywóz na podstawie art. 4 ust. 1 lit. e) rozporządzenia podstawowego i art. 7 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego. Rozbieżności w szczegółowych informacjach o rzekomej hodowli w niewoli powinny prowadzić do dalszej analizy wniosku i nawiązania kontaktu się z krajem wywozu, po czym należy podjąć ostateczną decyzję indywidualnie w każdym przypadku.

Przywóz okazów wyhodowanych w niewoli z państw innych niż państwa zasięgu zasadniczo nie powinien być dozwolony, jeżeli okazy danego gatunku nigdy nie były wywożone z państwa zasięgu z ważnym zezwoleniem lub świadectwem CITES. Należy jednak wziąć pod uwagę, że okazy mogły zostać przewiezione do państwa innego niż państwo zasięgu przed umieszczeniem ich w wykazach znajdujących się w CITES.

4.1. **Rola organu administracyjnego w ocenie zezwoleń na przywóz okazów wyhodowanych w niewoli**

Organ administracyjny bada, czy okaz pozyskano zgodnie z przepisami dotyczącymi ochrony danego gatunku. W konsultacji z właściwym organem naukowym państwa członkowskiego i po rozważeniu wszelkich opinii Grupy ds. Przeglądu Naukowego organ administracyjny bada, czy okazy, które mają zostać przywiezione, można uznać za wyhodowane w niewoli zgodnie z art. 54 rozporządzenia wykonawczego.

Organ administracyjny zwraca szczególną uwagę na wnioski o wydanie zezwolenia na przywóz, w przypadku których stwierdzono zwiększone ryzyko zgodnie z załącznikiem 1 do wytycznych. Czynniki wymienione w załączniku mają charakter orientacyjny i nie zastępują odpowiednio szczegółowej oceny każdego przypadku. Ocena może wykazać, że twierdzenie o hodowli w niewoli jest uzasadnione i rzetelne pomimo występowania co najmniej jednego czynnika ryzyka.

Aby ustalić, czy okazy spełniają kryteria określone w art. 54 ust. 1–4 rozporządzenia wykonawczego, konieczne może być uzyskanie informacji od zainteresowanego państwa trzeciego zgodnie z art. 7 ust. 6 rozporządzenia wykonawczego.

Państwa członkowskie nie powinny wydawać zezwoleń na przywóz, w przypadku gdy pomimo zwrócenia się do eksportera lub kraju wywozu lub powrotnego wywozu nie uzyskają one zadowalających informacji, że okazy, które mają być przywiezione do UE, kwalifikują się jako wyhodowane w niewoli.

4.2. **Rola organu naukowego w ocenie zezwoleń na przywóz okazów wyhodowanych w niewoli**

Organ naukowy w państwie członkowskim przywozu wydaje opinię na temat tego, czy spełnione są kryteria określone w art. 54 rozporządzenia wykonawczego oraz warunki przywozu określone w art. 4 ust. 1 i 2 rozporządzenia podstawowego.

Opinia ta opiera się na ocenie naukowej dostępnych informacji z uwzględnieniem wszelkiego ryzyka określonego zgodnie z załącznikiem 1 do niniejszych wytycznych.

W przypadku wątpliwości co do pochodzenia wyhodowanych w niewoli okazów będących w handlu organ naukowy (lub organ administracyjny po konsultacji z organem naukowym) w państwie członkowskim przywozu konsultuje się z organem naukowym (i ewentualnie organem administracyjnym) w kraju wywozu/pochodzenia. Ma to na celu uzyskanie informacji potwierdzających, że okazy, które mają zostać przywiezione, spełniają kryteria dotyczące okazów wyhodowanych w niewoli.

Jeżeli nie można uzyskać niezbędnych informacji od organu administracyjnego lub naukowego w kraju wywozu/pochodzenia, organ naukowy w państwie członkowskim przywozu może skonsultować się bezpośrednio z wnioskodawcą. W takim przypadku zachęca się organ do korzystania z listy kontrolnej pytań przedstawionej w załączniku 2. Lista kontrolna ma charakter orientacyjny; powinna być dostosowana indywidualnie do każdego przypadku i nie każde pytanie może mieć zastosowanie we wszystkich przypadkach.

⁽⁸⁾ Np. oświadczenia o otrzymaniu potomstwa w ilości lub tempie, które uznaje się za mało prawdopodobne, biorąc pod uwagę biologię rozrodu danego gatunku.

Opinie organu naukowego powinny być przedstawiane indywidualnie w każdym przypadku i mogą być formułowane w odniesieniu do konkretnego okazu, konkretnego miejsca hodowli, gatunku (np. czy gatunek jest łatwy, czy trudny w hodowli) lub w odniesieniu do przywozu z określonego kraju.

Organ naukowy w państwie członkowskim przywozu informuje organ administracyjny o swoich ustaleniach. Zachęca się organy naukowe do dzielenia się swoimi ocenami z organami CITES innych państw członkowskich UE za pośrednictwem bazy danych dotyczących hodowli w niewoli (Captive Breeding Database) ⁽⁹⁾.

W przypadku obaw co do hodowli danego gatunku w niewoli (negatywna opinia lub ciągłe wątpliwości) organ naukowy w państwie członkowskim powinien zgłosić tę kwestię Grupie ds. Przeglądu Naukowego, aby ta ją rozważyła i podjęła odpowiednie działania. W takich przypadkach Komisja Europejska może skonsultować się z organem administracyjnym lub naukowym w kraju wywozu lub w państwach zasięgu.

Wynik rozpatrzenia kwestii przez Grupę ds. Przeglądu Naukowego jest udostępniany za pośrednictwem portalu *Species +* ⁽¹⁰⁾ lub bazy danych dotyczących hodowli w niewoli, w stosownych przypadkach, jako punkt odniesienia dla organów naukowych i administracyjnych.

5. Handel wewnątrzunijny

5.1. Rola organu administracyjnego i naukowego w ocenie wniosków dotyczących handlu wewnątrzunijnego wyhodowanymi w niewoli okazami gatunków wymienionych w załączniku A

Przed wydaniem świadectwa zezwalającego na działalność handlową w odniesieniu do okazów, co do których twierdzi się, że urodziły się i były hodowane w niewoli, odpowiedni organ administracyjny, w konsultacji z właściwym organem naukowym, powinien upewnić się, że spełnione są kryteria określone w art. 54 rozporządzenia wykonawczego.

Taka konsultacja może być przeprowadzana indywidualnie dla każdego wniosku lub może dotyczyć konkretnego gatunku. W przypadku powtarzających się wniosków dotyczących określonego gatunku oraz jeżeli stado rodzicielskie jest już objęte ważnymi świadectwami do celów handlu wewnątrzunijnego z kodem źródłowym C, konsultacja z organem naukowym może nie być konieczna.

Organ administracyjny lub naukowy powinien wymagać co najmniej następujących informacji za każdym razem, gdy znany hodowca ubiega się o świadectwo do celów handlu wewnątrzunijnego (dodatkowe aspekty mające zastosowanie do nowych hodowców znajdują się w dalszej części wytycznych):

1. nazwy i adresu hodowcy;
2. zezwoleń lub świadectw do celów handlu wewnątrzunijnego w odniesieniu do stad rodzicielskich (które mogą składać się z co najmniej dwóch zwierząt w przypadku grupowego utrzymania. W takim przypadku należy podać najmniejszą grupę potencjalnych rodziców wraz z odpowiednim dowodem legalnego pozyskania, wiek i płeć);
3. liczby potomstwa na jedno zdarzenie reprodukcyjne;
4. identyfikacji każdej sztuki potomstwa;
5. (przybliżonej) daty urodzenia;
6. płci potomstwa (jeżeli informacje te są dostępne);
7. opisu metod hodowli – gdy liczba potomstwa wydaje się zbyt wysoka w porównaniu z danymi liczbowymi, które można znaleźć w literaturze, lub w przypadku gatunków, które są bardzo rzadko hodowane w niewoli. Należy wziąć pod uwagę postęp naukowy wspomagający reprodukcję, np. zapłodnienie *in vitro*, ponieważ może on skutkować współczynnikami reprodukcji wyższymi niż te, których należałoby się spodziewać w warunkach naturalnych. Ponadto w niewoli często można uzyskać więcej niż jeden łag, podczas gdy w naturze może to być rzadkością.

Oceniając wniosek o wydanie świadectwa w odniesieniu do okazu wyhodowanego w niewoli, organ administracyjny powinien mieć na uwadze następujące wskaźniki wyższego lub niższego ryzyka:

- Czy hodowca jest znany z legalnej hodowli tego gatunku?
- Czy stado rodzicielskie osiągnęło dojrzałość płciową (tu ponownie należy wziąć pod uwagę możliwe różnice między zwierzętami utrzymywanymi w niewoli w porównaniu z informacjami o okazach dziko żyjących) i czy nadal jest zdolne do reprodukcji?

⁽⁹⁾ <http://captivebreeding.unep-wcmc.org>

⁽¹⁰⁾ <https://speciesplus.net/species>

- Czy rzekoma liczba potomstwa jest prawdopodobna?
- Czy rzekoma liczba lęgów jest prawdopodobna?
- Czy stado rodzicielskie wydało potomstwo w przeszłości?
- Czy stado rodzicielskie urodziło się w niewoli? Jeżeli nie, czy pokolenie F2 wyhodowano w podobnych okolicznościach?
- Czy wniosek dotyczy gatunku endemicznego dla UE, gatunku rodzimego w UE lub gatunku, o którym wiadomo, że jest nielegalnie pozyskiwany w naturze?

W przypadku nowego hodowcy lub wątpliwości co do którejkolwiek z powyższych informacji organ administracyjny może, oprócz zadania pytań 1–7 powyżej, poprosić o dodatkowe informacje. Informacje te mogą obejmować w zależności od potrzeb:

- wielkość i pochodzenie (pozyskane w naturze lub wyhodowane w niewoli) założycielskiego stada hodowlanego;
- wielkość obecnego stada hodowlanego podaną jako całkowitą liczbę osobników, w tym stosunek liczby samców do liczby samic;
- szczegółowe informacje dotyczące rodziców okazów, w tym data urodzenia/wylęgu (numery obrączek/mikroczipów oraz fotografie w przypadku gatunków, których poszczególne okazy można rzetelnie rozpoznać na podstawie konkretnych wzorów na ciele, jeżeli informacje te są dostępne);
- rok pierwszego udanego rozrodu;
- czy hodowca wyhodował drugie pokolenie (F2);
- czy stado hodowlane uzupełniano osobnikami pozyskanymi w naturze, a jeżeli tak – szczegółowe informacje dotyczące liczby, daty dodania do stada i pochodzenia takich osobników;
- pełne dane dotyczące produkcji rocznej.

Organ administracyjny powinien również skonsultować się z właściwym organem naukowym w przypadku:

- wniosków dotyczących gatunku, o którym wiadomo, że jest trudny do utrzymywania lub hodowli w niewoli;
- wniosków dotyczących okazów, których zgłoszony wiek sprawia, że twierdzenia o hodowli w niewoli są mało prawdopodobne ze względu na wysokie koszty związane z utrzymaniem tego gatunku w niewoli przez dany okres;
- wniosków dotyczących gatunków, które wolno dojrzewają i mają niską zdolność reprodukcyjną;
- wątpliwości co do wiarygodnej liczby potomstwa i lęgów, wieku reprodukcyjnego lub innych aspektów hodowli w niewoli.

Organy administracyjne mogą rozważyć przeprowadzenie kontroli fizycznej przez odpowiednie organy lub zażądać przeprowadzenia analizy DNA w celu sprawdzenia, czy zgłoszone potomstwo rzeczywiście urodziło się i zostało wyhodowane w niewoli z rzekomych rodziców/rzekomego stada rodzicielskiego.

Kontrola fizyczna jest na ogół uzasadniona w przypadku wątpliwości oraz gdy analiza genetyczna nie jest możliwa. Pobranie próbek do analizy genetycznej może dokonać wnioskodawca (najlepiej pod nadzorem przedstawiciela odpowiednich organów) lub wyznaczony urzędnik, w zależności od analizy ryzyka przeprowadzonej przez organ administracyjny w konsultacji z organem naukowym.

Konsultacje między organami administracyjnymi są uzasadnione, jeżeli istnieją obawy co do ważności świadectw wydanych przez inne państwo członkowskie w odniesieniu do okazów, których dotyczą budzące wątpliwości twierdzenia o hodowli w niewoli.

Powyższych działań nie trzeba podejmować w przypadku okazów **gatunków wymienionych w załączniku X do rozporządzenia (WE) nr 865/2006**.

Okazy te uznaje się za spełniające warunki określone w art. 54 (okaz urodzony i wyhodowany w niewoli, kod źródłowy C), chyba że istnieją mocne dowody przeciwnie.

Okazy te nie muszą być objęte świadectwem do celów handlu wewnątrzunijnego ani żadnym innym rodzajem dokumentacji, ani nie muszą być oznakowane.

5.2. *Rola organu administracyjnego i naukowego w handlu wewnątrzunijnym wyhodowanymi w niewoli okazami gatunków wymienionych w załączniku B*

Handel okazami gatunków wymienionych w załączniku B jest dozwolony, o ile można udowodnić, że okazy te pozyskano zgodnie z obowiązującymi przepisami dotyczącymi ochrony fauny i flory.

Aby pomóc państwom członkowskim we wdrażaniu tej zasady – mającej również zastosowanie do handlu okazami wyhodowanymi w niewoli – opracowano wytyczne ⁽¹⁾, w których szczegółowo opisano wymogi dotyczące dokumentacji dowodowej na potrzeby handlu wewnątrzunijnego zwierzętami wymienionymi w załączniku B.

Taką samą ocenę, jak opisano powyżej w odniesieniu do załącznika A, należy przeprowadzać w ramach kontroli handlu wyhodowanymi w niewoli okazami gatunków wymienionych w załączniku B. W przypadku wątpliwości organ administracyjny powinien skonsultować się z organem naukowym i rozważyć przeprowadzenie kontroli fizycznej lub pobranie próbki do analizy genetycznej, jak opisano powyżej.

Konsultacje między organami administracyjnymi są zalecane w przypadku obaw w odniesieniu do okazów, co do których twierdzi się, że zostały wyhodowane w niewoli w innym państwie członkowskim, w szczególności jeżeli istnieje wysokie ryzyko (np. brak dowodów na legalny przywóz do państw UE, trudno jest wyhodować drugie pokolenie danego gatunku itp.).

6. *Wywóz i powrotny wywóz z UE*

Okaz gatunku zwierzęcia należy uznać za wyhodowany w niewoli tylko wtedy, gdy właściwy organ administracyjny, w konsultacji z organem naukowym w danym państwie członkowskim, jest przekonany, że kryteria zawarte w art. 54 rozporządzenia wykonawczego są spełnione.

Należy zauważyć, że istnieje różnica między (i) powrotnym wywozem okazów wyhodowanych w niewoli, które wcześniej przywieziono do UE, a (ii) wywozem okazów wyhodowanych w niewoli w UE.

6.1. *Powrotny wywóz okazów wyhodowanych w niewoli*

Jeżeli okazy wyhodowane w niewoli są powrotnie wywożone z państwa członkowskiego UE innego niż państwo, które dokonało przywozu okazów do UE, oba państwa członkowskie muszą wymienić informacje (zob. art. 5 ust. 5 rozporządzenia podstawowego).

Jeżeli okazy są oznakowane i mogą być wyraźnie przypisane do danego dokumentu, przeprowadzenie szczególnych konsultacji z organem naukowym może nie być konieczne. Punktem odniesienia są wytyczne dotyczące dowodu legalnego pozyskania w przypadku żywych zwierząt gatunków wymienionych w załączniku B (zob. przypis 11), przy czym lista kontrolna znajdująca się w załączniku do tych wytycznych powinna być traktowana jako minimalna dokumentacja lub minimalny zestaw informacji, które należy przedstawić.

6.2. *Wywóz okazów wyhodowanych w niewoli*

6.2.1. *Rola organu administracyjnego w ocenie zezwoleń na wywóz okazów wyhodowanych w niewoli*

W konsultacji z właściwym organem naukowym państwa członkowskiego organ administracyjny bada, czy okazy spełniają kryteria pozwalające uznać je – zgodnie z art. 54 rozporządzenia wykonawczego i art. 7 ust. 1 rozporządzenia podstawowego – za okazy wyhodowane w niewoli.

Organ administracyjny ocenia informacje zawarte we wniosku, aby upewnić się, że okaz pozyskano zgodnie z przepisami ustawowymi i wykonawczymi UE (rozstrzygnięcie w przedmiocie legalności pozyskania). Jeżeli wniosek dotyczy okazów już objętych świadectwem, organ administracyjny powinien przeprowadzić dalsze badanie na podstawie oceny ryzyka oraz w stosownych przypadkach skonsultować się w razie wątpliwości z organem naukowym lub innymi państwami członkowskimi.

Organy administracyjne powinny zwrócić szczególną uwagę na wnioski o wydanie zezwolenia na wywóz, w przypadku których stwierdzono zwiększone ryzyko zgodnie z załącznikiem 1 do niniejszego dokumentu. Czynniki wymienione w załączniku mają charakter orientacyjny i nie zastępują odpowiedniej oceny każdego przypadku. Ocena może wykazać, że twierdzenie o hodowli w niewoli jest uzasadnione i rzetelne pomimo występowania co najmniej jednego czynnika ryzyka.

⁽¹⁾ Dowód legalnego pozyskania w przypadku żywych zwierząt gatunków wymienionych w załączniku B i niezbędna dokumentacja dowodowa (Dz.U. C 107 z 21.3.2019, s. 2).

W odniesieniu do wywozu żywych wyhodowanych w niewoli okazów zwierząt gatunków wymienionych w załączniku B państwa członkowskie powinny korzystać z wytycznych dotyczących dowodu legalnego pozyskania w przypadku żywych zwierząt gatunków wymienionych w załączniku B (zob. przypis ¹¹) i niezbędnej dokumentacji dowodowej.

Organy administracyjne mogą zdecydować się na weryfikację legalnego pozyskania przy użyciu podejścia opartego na ocenie ryzyka z uwzględnieniem następujących czynników, jeżeli są one istotne dla konkretnego wniosku o wydanie zezwolenia na wywóz:

- i) załącznika, w którym gatunek jest wymieniony;
- ii) źródła pochodzenia okazu;
- iii) występowania gatunku w kontrolowanym środowisku w państwie członkowskim rozpatrującym wniosek;
- iv) udokumentowanego nielegalnego handlu;
- v) celu handlu (obrót do celów handlowych albo niehandlowych);
- vi) historii wniosków składanych przez wnioskodawcę, w tym wszelkich wcześniejszych przypadków niezgodności z przepisami;
- vii) wartości pieniężnej okazów; oraz
- viii) istnienia gatunków o podobnym wyglądzie.

Jeżeli po analizie i wyważeniu powyższych czynników organ administracyjny uzna, że istnieje wysokie ryzyko, iż okaz, który ma zostać wywieziony, nie został pozyskany legalnie, może zażądać dodatkowych informacji i przeprowadzić dalszą kontrolę łańcucha kontroli pochodzenia. Jeśli organ administracyjny uzna, że ryzyko nielegalnego pozyskania jest niskie, może zdecydować się na mniejszą kontrolę.

Zgodnie z art. 65 ust. 4 rozporządzenia wykonawczego organ administracyjny musi sprawdzić, czy okazy gatunków wymienionych w załączniku A są oznakowane zgodnie z art. 66 tego rozporządzenia.

W przypadku każdego wywozu (lub powrotnego wywozu) okazów gatunków wymienionych w załączniku A lub B, jeżeli okazy są oznakowane, wskazane jest podanie numerów identyfikacyjnych w zezwoleniu na wywóz (lub świadectwie powrotnego wywozu) w polu 8 przeznaczonym na opis, co ma na celu jak najdokładniejsze opisanie okazów.

Okazy gatunków wymienionych w załączniku X do rozporządzenia (WE) nr 865/2006 nie muszą być oznakowane do celów wywozu i można uznać, że warunki wydania zezwolenia na wywóz są spełnione.

6.2.2. Rola organu naukowego w ocenie zezwoleń na wywóz okazów wyhodowanych w niewoli

Organ naukowy, z którym konsultuje się organ administracyjny, doradza mu w kwestii tego, czy okazy objęte zezwoleniem lub świadectwem spełniają kryteria dotyczące okazów wyhodowanych w niewoli (zgodnie z art. 54 rozporządzenia wykonawczego i art. 5 ust. 2 lit. d) (o którym mowa w art. 5 ust. 4 rozporządzenia podstawowego), co służy oceniu, czy wywóz ma negatywny wpływ na ochronę gatunku.

Opinie organu naukowego powinny być przedstawiane indywidualnie w każdym przypadku i mogą być formułowane w odniesieniu do każdego poszczególnego okazu, konkretnego miejsca hodowli lub gatunku (np. czy gatunek jest łatwy, czy trudny w hodowli).

W przypadku wątpliwości co do pochodzenia wyhodowanych w niewoli okazów rozmnożonych w innym państwie członkowskim UE organ administracyjny lub naukowy w państwie członkowskim wywozu zwraca się do organu administracyjnego lub naukowego w tym innym państwie członkowskim o potwierdzenie, czy okazy spełniają kryteria dotyczące okazów wyhodowanych w niewoli.

Zachęca się organy administracyjne i naukowe do dzielenia się swoimi ocenami – w stosownych przypadkach – z organami CITES innych państw członkowskich UE za pośrednictwem bazy danych dotyczących hodowli w niewoli ⁽¹²⁾.

Ponadto w przypadku utrzymujących się obaw co do hodowli w niewoli zachęca się organy naukowe w państwach członkowskich do zgłaszania tej kwestii Grupie ds. Przeglądu Naukowego lub – za pośrednictwem organu administracyjnego – grupie ekspertów organów administracyjnych CITES.

⁽¹²⁾ <http://captivebreeding.unep-wcmc.org>

7. Skonfiskowane zwierzęta

Niniejsza sekcja zawiera wytyczne dotyczące postępowania ze skonfiskowanymi okazami oraz tego, czy takie okazy mogą być wykorzystane w miejscu hodowli w niewoli.

W konsultacji z organem naukowym oraz, w stosownych przypadkach, z innymi właściwymi organami organ administracyjny powinien zdecydować o najstosowniejszym sposobie postępowania ze skonfiskowanymi okazami oraz o tym, czy należy je zatrzymać w niewoli, zwrócić do kraju pochodzenia, by ewentualnie powróciły do środowiska naturalnego ⁽¹³⁾, czy też uśmiercić.

Rezolucja konferencji CITES 17.08 w sprawie zbycia skonfiskowanych okazów pochodzących z nielegalnego handlu gatunkami wymienionymi w CITES ⁽¹⁴⁾ może dostarczyć wskazówek w tej kwestii, zwłaszcza analiza schematu podejmowania decyzji przedstawiona w załączniku 1 do tej rezolucji.

Należy wziąć pod uwagę pierwotny powód konfiskaty, ponieważ czasami okazy nie są zatrzymywane z powodu kwestii związanych z ich legalnością, lecz z powodu innych naruszeń (np. związanych z warunkami transportu). Organy administracyjne powinny być również świadome nowych praktyk przemytniczych polegających na tym, że handlarze liczą na konfiskatę okazów i ich późniejszą legalizację za pośrednictwem ośrodka ratunkowego. Organy administracyjne powinny stosować wszelkie środki ostrożności, aby uniknąć sytuacji, w której skonfiskowane okazy trafiają z powrotem w ręce osób zaangażowanych w naruszenie.

Skonfiskowane okazy mogą zostać włączone do stad w przypadku gatunków, które mają już utworzone stada hodowlane w UE, lub posłużyć utworzeniu nowych stad hodowlanych. Jeżeli chodzi o gatunek, w przypadku którego istnieje na przykład program ochrony *ex situ* (EEP) realizowany przez EAZA lub europejska księga stadna (ESB), preferowanym sposobem postępowania jest oddanie okazu pod opiekę w ramach takiego skoordynowanego programu hodowlanego. Dotyczy to z pewnością gatunku, który nie był wcześniej przywożony z ważnymi zezwoleniami lub świadectwami CITES.

Państwa członkowskie mogą współpracować z innymi stronami CITES w zakresie właściwego rozporządzania skonfiskowanymi zwierzętami, zezwalając na przywóz, wywóz lub powrotny wywóz takich okazów. W przypadku przywozu nadal wymagane jest orzeczenie o nieszkodliwości. Obrót do celów handlowych skonfiskowanymi okazami gatunków wymienionych w załączniku A nie jest jednak dozwolony.

Należy dokonać rozróżnienia między okazami gatunków wymienionych w załączniku A a okazami gatunków wymienionych w załączniku B, C lub D. W przypadku gatunków rzadkich lub gatunków, których (prawie) nie hoduje się w UE, należy zachować szczególną ostrożność.

Art. 8 ust. 6 rozporządzenia podstawowego upoważnia właściwe organy państw członkowskich do sprzedaży wszelkich skonfiskowanych okazów gatunków wymienionych w załącznikach B–D, pod warunkiem że nie wrócą one bezpośrednio do osoby lub podmiotu, którym je skonfiskowano lub które brały udział w wykroczeniu. Następnie takie okazy mogą być pod każdym względem wykorzystywane tak, jak gdyby zostały pozyskane legalnie.

Skonfiskowane okazy gatunków wymienionych w załączniku A nie mogą zostać sprzedane. Okazy gatunków wymienionych w załączniku A należy po skonfiskowaniu uznać za pozyskane legalnie i przekazać opiekunowi, który będzie te skonfiskowane okazy utrzymywał do celów niehandlowych. Należy szczegółowo określić, w jaki sposób można wykorzystywać okazy i ich potencjalne potomstwo.

Bardziej dogłębne rozważania są potrzebne w kontekście oceny, czy skonfiskowane okazy gatunków wymienionych w załączniku A można włączyć do stada hodowlanego. Przy ocenie, czy skonfiskowany okaz gatunku wymienionego w załączniku A można powierzyć miejscu hodowli w niewoli, należy rozważyć następujące aspekty (w konsultacji z odpowiednim organem naukowym):

- Czy miejsce hodowli w niewoli jest powiązane z formalnym programem ochrony obejmującym hodowlę w niewoli? Czy jest to raczej hodowla do celów handlowych, z której większość potomstwa jest sprzedawana?
- Czy wiadomo, że gatunek jest hodowany w niewoli i wydaje drugie pokolenie potomstwa (F2)?
- Czy znane jest pochodzenie okazu?

Wydaje się, że przekazanie pełnej własności skonfiskowanego okazu miejscu hodowli w niewoli zajmującemu się działalnością handlową byłoby niezgodne z unijnymi rozporządzeniami w sprawie handlu gatunkami dzikiej fauny i flory. Okazy gatunków wymienionych w załączniku A mogłyby być „adoptowane”, pod warunkiem że (i) dane miejsce hodowli dysponuje niezbędną wiedzą i infrastrukturą oraz (ii) zwierzęta nie są wykorzystywane do celów sprzedaży lub do hodowli do celów handlowych.

⁽¹³⁾ W wielu przypadkach powrót do środowiska naturalnego nie jest możliwy.

⁽¹⁴⁾ <https://cites.org/sites/default/files/document/E-Res-17-08.pdf>

Jeżeli skonfiskowany okaz musi zostać umieszczony w innym państwie członkowskim, przed wydaniem świadectwa zezwalającego na przewóz odpowiedzialny organ administracyjny odpowiedzialny za wydanie tego świadectwa powinien nawiązać kontakt z organem naukowym w przyjmującym państwie członkowskim (zgodnie z art. 9 rozporządzenia podstawowego) oraz (w sytuacji idealnej) poinformować organ administracyjny w przyjmującym państwie członkowskim. Wszelkie ograniczenia dotyczące wykorzystania okazu powinny być wymienione w świadectwie zgodnie z ustaleniami obu państw członkowskich.

ZAŁĄCZNIK 1

Aspekty, które należy wziąć pod uwagę przy ocenie ryzyka związanego z handlem okazami wyhodowanymi w niewoli

- a) Nagły wzrost liczby okazów zgłoszonych jako wyhodowane w niewoli, w szczególności gdy następuje to bezpośrednio po ograniczeniu handlu mającym zastosowanie do okazów pozyskanych w naturze lub pochodzących z działalności ranczerskiej.
- b) Znaczący wolumen handlu okazami zgłoszonymi jako wyhodowane w niewoli, chociaż wiadomo, że dany gatunek jest trudny do utrzymania lub hodowli w niewoli.
- c) Handel wyhodowanymi w niewoli okazami gatunku, o którym wiadomo, że trudno jest wyhodować drugie pokolenie;
- d) Handel okazami wyhodowanymi w niewoli pochodzącymi z państw innych niż państwa zasięgu, w przypadku gdy brak jest dowodu z dokumentu – uzyskanego w drodze badania rejestrów handlowych lub potwierdzenia ze strony danych państw zasięgu – że rodzicielskie stado hodowlane zostało pozyskane legalnie.
- e) Handel okazami zgłoszonymi jako wyhodowane w niewoli pochodzącymi z miejsc hodowli dopiero niedawno założonych i hodujących gatunki, które wolno dojrzewają i mają niską zdolność reprodukcyjną.
- f) Okazy, których zgłoszony wiek sprawia, że twierdzenia o hodowli w niewoli są mało prawdopodobne ze względu na wysokie koszty związane z utrzymaniem tego gatunku w niewoli przez dany okres.
- g) Okazy zgłoszone jako wyhodowane w niewoli pochodzące z miejsc hodowli, w których uzyskiwana w ujęciu rocznym liczba zwierząt przekracza poziom, którego można by się spodziewać na podstawie wielkości stada rodzicielskiego i zdolności reprodukcyjnej danego gatunku.
- h) Okazy, których wielkość i stan nie odpowiadają (i) przekazanym informacjom szczegółowym dotyczącym hodowli lub (ii) chowowi w kontrolowanym środowisku, np. z uwagi na dużą liczbę pasożytów, obrażenia spowodowane przez drapieżniki, duże zróżnicowanie wielkości osobników rzekomo pochodzących z tego samego lęgu lub mających taką samą datę urodzenia.
- i) Wątpliwości co do legalnego pochodzenia stada założycielskiego, w szczególności pochodzącego z krajów innych niż kraje zasięgu, które to stado mogło zostać pozyskane zanim dany kraj stał się stroną CITES.
- j) Wszelkie istotne wyniki przeglądu handlu okazami zwierząt zgłoszonymi jako wyhodowane w niewoli na mocy CITES (rezolucja konferencji CITES 17.7 (Rev. CoP18)).
- k) Negatywna opinia Grupy ds. Przeglądu Naukowego dotycząca przywozu gatunku (kod źródłowy C, F lub R) z kraju (jak wynika z portalu Species+) lub informacje dostępne w bazie danych dotyczących hodowli w niewoli wskazujące na zwiększone ryzyko.

ZAŁĄCZNIK 2

Informacje wymagane od kraju wywozu

Lista kontrolna pytań, które należy zadać państwu wywozu podczas konsultacji dotyczących twierdzeń o hodowli w niewoli. Lista kontrolna powinna być dostosowana indywidualnie do każdego przypadku i nie każde pytanie może mieć zastosowanie we wszystkich przypadkach.

- 1) Nazwa, adres (strona internetowa) i rok założenia miejsca hodowli/hodowcy w niewoli.
 - 2) Data pierwszego rozmnożenia w niewoli i pierwszego wydania osobników drugiego pokolenia.
 - 3) Aktualne stado (hodowlane) (dorosłe samce, dorosłe samice i (bez rozróżnienia płci) młode osobniki wymienione według miesiąca i roku urodzenia).
 - 4) Dowód legalnego pozyskania wszystkich okazów pochodzących z zewnątrz, które są przodkami lub znajdują się obecnie w stadzie hodowlanym.
 - 5) Wyjaśnienie, czy dzikie okazy są regularnie dodawane do stada hodowlanego (ile i jak często).
 - 6) Opis warunków hodowli, metod hodowli i chowu oraz zarządzania stadem (liczebność lęgów, numery ksiąg stadnych, rozpoznawanie osobników, oddzielanie osobników dorosłych od młodych, w zależności od danego taksonu przykładowo również warunki i czas trwania inkubacji/ciąży, wielkość wylęgu, pokarm, warunki hodowli).
 - 7) Szczegółowe informacje na temat młodych osobników urodzonych/wyklutych w ciągu ostatnich pięciu lat oraz roczna zdolność hodowlana.
 - 8) Szczegółowe informacje na temat okazów będących przedmiotem handlu w ciągu ostatnich pięciu lat, wymienionych według roku urodzenia.
 - 9) Fotografie przedstawiające stado, miejsce hodowli i reprodukcję.
 - 10) Szczegółowe informacje na temat upadkowości.
 - 11) Szczegółowe informacje na temat wszelkich niedawnych kontroli przeprowadzonych przez organy CITES (w tym daty i wyniki).
-

ZAŁĄCZNIK 3

Schemat blokowy do oceny kodów źródłowych

